

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. XIV. Philotheam edit: librum de Amore Dei, & Isagogen ad concionandum, atque ad piè vivendum, animo delineat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

272 VITÆ B. FRANCISCI SAESII
post diebus virium firmitatem pristinam recepit.
Alter graviter decumbens, cum rochetum ab
stantis Episcopi, & consolationem adhibentis
oscularus esset, tantoperè statim levatus est,
paulò post convaluerit. Cum item in matronam
incidisset, quæ filiulam quadrinam gestabat jam
diu febre laborantem; quæsissetque ex matrona
quònam morbi genere teneretur infantula? au-
to tres menses jam esse; ex quo febrì quotidie
conflictaretur; unà cum signo Crucis, quod bene-
dicens impressit, *Sane te, inquit, Dominus.* Vix
paucis Episcopus protulerat, cum exclamans ma-
fantula, matremque compellans, *Tetigit me, inquit,
Episcopus, & sanavit.* Et ita res prorsus habuit, Do-
mino Deo tam mira perficiente; in gratiam
lis & fidentis famuli. Eo porrò modo, Evangelium
SS. Apostoli stabilierunt, Domino doctrinam
rum, & suam confirmante sequentibus signis.
mirum jam illis Christus ipse prædixerat fore,
qui in se crederet, opera facturus esset, quæ
faceret: quam vocem, inquit S. Chryostomus,
nullus eorum qui à paganis dii habiti sunt, vi-
pare ausus est apud suos; licet homines præstigiis
suis dementaverint.

CAPUT XIV.

*Philoteam edit: librum de Amore Dei, & In-
gen ad concionandum, atque ad pie vive-
dum, animo delineat.*

Postquam de miris servi Dei operibus disputa-
tum à nobis est, transeundum ad libros quos
ed

abdedit, & ad ea quæ sermone perfecit. Et traditum
 quidem est à S. Joanne Chrylostomo, (a) S. Pau-
 lum antequam miracula ederet, eloquentiâ usum
 esse ad convertendas animas; neque sinere vult;
 ut quisquam Apostolum eundem eloquentiæ lau-
 de priver: hac enim viâ insinuasse se beatum illum
 idiotam in Judæorum animos; quò eos dispone-
 ret ad amplectenda dogmata sanctæ fidei. S. au-
 tem Augustinus de se ipse profitetur, (b) valuisse
 plurimum ad conversionem suam, eloquentiam
 S. Ambrosii. *Veniebant enim, inquit, in animum meum
 simul cum verbis quæ diligebam, res etiam quas negligebam.*
 Ut id ad Antistitem nostrum transferamus, ha-
 bent ejus libri, habebat sermo suavitate mira-
 bilem, cum singulari soliditate conjunctam. Er-
 go venerabilis Præsul defunctus tam laboriosâ vi-
 sitatione Diœceseos, postquam eo quem vidimus
 modo, & corporibus opitulatus erat, & menti-
 bus; novo labori se tradidit, aptissimo illi quidem
 ad veritatem insinuandam mentibus juxta, & ad
 inflammandas voluntates. Anecii, intra cubiculi
 septa se abdedit; ibi tanquam apicis industria in al-
 veari, mel fecit tot operum, librorumque; ut fide-
 lium de iis concepta opinio, nullo unquam tem-
 pore inter moritura, hanc Auctori laudem pepere-
 rit, *dulcia super mel illius eloquia esse.* (c) Et à Principi-
 bus summis hæc primùm cœpta commendatio;
 Henricus quidem IV, post perlectam divinam
 ipsius Philothæ significavit magnificè, in votis id
 sibi longè antè fuisse; ut Gebennensis Episcopus

S ani

(a) Lib. 4. de Sacerdo. cap. 6. (b) Lib. 5. Confess. c. 14.

[c] Psal. 118.

274 VITÆ B. FRANCISCI SALESTI
animum curasque adjiceret ad fideles in pietate
institueudos, ut unusquisque ad Dominum Deum
cognoscendum amandumque se transferret. Sunt
enim ferè duæ hominum classes, aiebat Rex per-
spicacissimus: alii sibi persuadent, impiè illi opo-
dem, indignum Deo esse, invigilare in res huma-
nas; quâ noxiâ persuasione delusi, in omnè vitio-
rum genus præcipientes ruunt, nullo divini Judicii
metu: alii meticulosiores, & scrupulis anxii ce-
dunt illi quidem, & fatentur, nihil esse quod De-
cognitionem effugiat; sed in eo falluntur, quod
sibi assiduè imminere supremum eundem certum
administratorem putant, ceu vindicæ, à quo metu-
sint ablegandi in Tartara. Utrique malo liberè
facere aptissimè medicinam mihi videtur: nam in
tradit cognitionem Dei, ejusdemque colendim
thodum; ut hinc quidem ne fariam impietatem
Religioni planè adversantem amoliat, istinc
perstitutionem, & nimios illos metuculosorum
mentium angores facessere jubeat. Accessit
Jacobi Regis majoris Britannix testificatio, homo-
nis heterodoxi quidem, sed eruditissimè: cum enim
eum Maria Medicæa, Regina Gallix, ejusdemque
Henrici IV uxor, librum illum dono misisset, cum
identidem educens è perâ Jacobus (in perâ enim
gestare consueverat) & lectitans, *Quàm velim, aie-
bat, libri hujus Auctorem vidisse! planè vir eximius est: Ep-
iscoporum nostrorum nullus simile quidquam unquam
edidit; nec verò audeant ullum tale suscipere argumentum,
quod eum in modum cælum Angelicumque spiritum sus-
cipiat.*

Quàm illustris verò de libro eodem missa ad
Aucto-

Auctorem per Epistolam ab Illustrissimo Archi-
episcopo Viennensi, *Petro de Villars*, gratulatio? Ra-
pit me, aiebat. liber tuus, & tam vehementer in-
cendit, ut neque lingua, neque calamus exprime-
re satis queat studii erga me tui, eo nomine ma-
gnitudinem. Est is enim talis, ut per eum divina
gloria non mediocriter amplificetur, speremque
fore, ut insignes ex ejus lectione animarum utilita-
tes exituræ sint, dum eo modo quo consentane-
um est, leçitur: Non me laret, mirum in mo-
dum profuisse Ecclesiæ libros à Cardinale Bellar-
mino, & aliis scriptos cōtra hujus ætatis hæreses: at
idem contendo, non minùs utiles fuisse lucubra-
tiones eorum, qui de moribus deque pietate scri-
pserunt: tu verò cū partem utramque comple-
ctaris, nimirum tanquam divinæ sapientiæ instru-
mentum esse videris, quo Dominus Deus utatur,
hinc ad confutandos errores hæreticorum, illinc
ad voluntates hominum depravatas, reflectendas
in gyrum rationis, & suæ sanctissimæ voluntatis.
Ego quidem de Philotheâ tuâ magnificè prædi-
cavi multis locis: quanquam non id existimatio-
nem tantam illi conciliavit in vulgus: suis se alis
liber ipse sustentat; suo saccharo suavis est: suis ipsi-
us ornamentis nitet: verùm, quid aliud expectan-
dum fuerat à Gebennensi Episcopo tali, nisi ut
Opus aliquod ederet, quod finem imponeret in-
famiae miserimæ civitatis, quæ tanquam peste, sic
hæres Europam totam infecit? At Pater Joannes
Franciscus Patrum Fuliensium Generalis prædicat,
eo libro restitutam Christiano nomini perfecti-
onem toto Orbe fuisse: conversum enim fuisse in

omnes propè linguas, & in omnes Provincias penetrasse. Admitatæ illum sunt, inquit, Italia, Hispania, Germania, Anglia: Roma ipsa Latinum secundè spectavit: liber librorum omnium est abolutissimus, qui in spiritualium hominum manus unquam venerint. Si quis ad eum legendum non Christianus accesserit, eo lecto Christianus fiet qui accedet Christianus, eo lecto ingentes progressus faciet ad Christianam perfectionem; quam eam ipsam illius ope adipiscetur. Nullam unquam capiet illius legendi satietas: contra, omnes avidè illum regustabunt.

Auctor autem circa id ipsum tempus schedæ congeffit divini libri, quem deinde vulgavit, de Amore Dei; cujus quidem ideam ipsi jampridem inditam fuisse probabile est, quandoquidem cor ejus jamdiu divini amoris flammis à sancto Spiritu succensum talem eum reddiderat, non modò qui amaret, sed etiam qui amoris ejusdem origo esset. De eo sic ipse, ad eundem Illustrissimum Venerabilem, à quo mirè urgebatur ad Opus exitium „ persequendum. Librum quendam de Amore „ Dei meditor, non speculativè ad nudam theoriam, sed practicè ad usum, atque ad tradendam „ observationem mandatorum primæ Tabulæ „ hunc sequetur alter, in quo ostendam quemadmodum „ modum exercere oporteat præcepta secundæ „ Tabulæ: uterque uno volumine comprehendetur. Spero item editurum me Calendarium aliter „ quod, & Ephemeridas, in quibus Philotheus „ proponam sanctas quasdam occupationes, in „ quamque totius anni hebdomadam. Habeo in-
super

super congestam materiem aliquam, usui futu-
 ram tyronibus Evangelicæ prædicationis: huic
 adjungam Methodum convertendi hæreticos:
 quo in libro illud propositum habeo, ut plausi-
 biliora quæque adversariorum argumenta dis-
 solvam, eo disputandi genere, quod non tan-
 tum doceat, sed etiam afficiat; unde & Catho-
 lici consolationem haurire possint, & hæretici
 animum facilius inducant, redire ad Ecclesiam.
 Eam in rem afferrem Meditationes complures,
 quas toto quinquennio apud Antuates propo-
 sui, tum cum nullos alios libros habebam qui-
 bus uterer ad conciones, nisi sacra Biblia, &
 Cardinalis Bellarmini lucubrationes.

Ad eum, his acceptis literis rescripsit Archiepi-
 scopus in hunc modum: Quod cogitas librum de
 amore Dei edere, *ascensiones cogitas disponere in*
cordibus eorum, quibus id boni contingeret ut li-
brum illum legant, quæque in eo comprehen-
des, meditentur postmodum, & factis repræsen-
tent. Sic enim pertingent ad supremum fastigi-
um caritatis, quæ plenitudo legis est, & in quâ posita
sunt cuncta bona mortalium; qui enim ipsâ ca-
reat, ut aliis omnibus præcellenti quodam in gra-
du præditus sit, profiteri tamen de se ipse debet,
nihil se esse. Ex argumentis autem illis duobus po-
stremis lucubrationum tuarum, existet Concio-
natorum Seminarium, qui deinde licentiam tum
doctrinæ, tum morum sic coërcebunt, ut prædica-
turi sint omnes, nullam talem methodum adhuc
excogitatam fuisse. Perfice igitur, Præsul Illustris-
sime, perfice sanè, ut zelus tuus, qui re ipsa cum sci-

178 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
entia Sanctorum aptè contentit, id peragat, de quo
agere mecum dignatus es. Sed iudicium illud gra-
yissimi Antistitis quàm verum fuit legitimùmque
tam parùm è gustu fuit Francisci humilis; hinc ce-
men fit quotidie, ut illius librorum lectio tam
uberes fructus edat; quo pacto quoque tunc he-
bat, ut ejus oratio animos tantoperè commove-
ret. Præclare S. Augustinus in hanc sententiam: (d)
*Quamvis sit magnus tactor organi Spiritus sanctus, ut
men per angustas spiritus humani syllabas sonat.*

(d) in Psal. 92.

CAPUT XV³

*Calumnia in Franciscum apud Summum Pon-
tificem: in Abbatibus quibusdam collapsam disci-
plinam restituit: jubet eum Summus Pon-
tifex controversiam componere inter
Archiducem Austriae, & Archidu-
cissam Flandriae, ortam de
Salinis.*

Hoc puerilis est jactantia, ajebat S. Hieronymus
(a) accusando illustres viros suo nomini famam que-
rere: & consentaneè S. Augustinus, Nemo peritorum
inquit, aut prudentium putet, quòd minus sit periculi
verbis, linguà mentiendo, quam manibus sanguinem effun-
dendo. Tertullianus denique (b) negat ferre se posse
se præposteram temeritatem illius, qui loquacita-
tem facundiam existimet, impudentiam constantiam de-
putet, & maledicere singulis officium bonæ conscientie.
Quorsum ista? ut intelligamus, etiam si Venera-
bilis

[a] Epist. 13. [b] Adversus hereticos.